

Парісіо згадає кванторність як рух від «усе → щось → ніщо», за яким такі іменники, знаходячись на рівні «щось», досягають нульової кванторності чи «ніщо» із запереченням [6, с. 135–141]. Зазначені вирази мінімізатори посилюють заперечення, наголошуючи на мінімальний рівень кількості, що, в свою чергу, передбачає емпатичність та рельєфність кванторності [3, с. 342].

4. Однакове оціночне функціонування цих виразів та вживання із низкою дієслів, пов'язаних із поняттями оцінювання та вартості, наприклад, в ісп. мові [8, с. 290–293, 319; 12, с. 268]: *preçiar, valer, apreciar, dar por, importar, prestar, dársele a uno algo, tener en, etc.* Наприклад:

ісп.: *çelar un acento, merescer un bodigo; dar por algo una paja / un clavo; valer un pimiento / un céntimo / un real; costar un céntimo / un real, un duro; valer una langosta / un dinero / un tiesto foradado; preçiar un gorrión / un çapato;*

кат.: *valdre un xavo rovellat / un duro / un botó; tindre un gallet per a fer cantar un cego;*

фр.: *valoir / un oef pare'; la corde pour le pendre; comprendre un traître mot; lever le petit doigt; prisier deus boutons.*

5. Переважна наявність у поетичних текстах. Як зауважують Х. Р. Фернандес Гонсалес та А. Швейгхаузер, у багатьох випадках такі вирази були створені задля вирішення проблем із римою [5, с. 750–751]. До цього схиляється також В. В. Комфорт, зазначаючи вживання таких фігуральних заперечень у французьких ранніх жанрах: міракліях, героїчному епосі, уже в «Пісні про Роланда» (проте не в елегантно римованій *matière de Bretagne*), та творчості трубадурів; в іспанських романсах, на його думку, вони повністю відсутні, оскільки рядки настільки короткі, що немає місця для розробки експресивних виразів заперечення; в італійському куртуазному епосі, який на відміну від іспанських романсів, не декламувався, вживання подібних виразів було надмірним.

6. Часте вживання цих іменників із неозначеним артиклем, що запобігає їхньої граматицізації [7, с. 145]. Ця риса відрізняє їх від таких посилювачів як *pas, miga (mija), ge(n)s* у давній окситанській, які втратили своє первинне значення. Так, у давній французькій відсутність артикля, не передбачаючи початку граматицізації, було поширеним явищем із виразами мінімізаторами, особливо з іменниками, що відносилися до семантичних полів «розміру, величини», і серед них – на позначення монет. Наприклад: *Non pretz mealha*, тут *mealha* позначає грошову одиницю, еквівалентну половині монети [9, с. 23].

Таким чином, виходячи із проаналізованого матеріалу, можна дійти висновку, що іменники на позначення дрібності чи невеликої цінності (мінімізатори) як посилювачі заперечення, дійсно були поширені у романському мовному ареалі. Перспективою подальшої наукової розвідки можуть становити вирази мінімізатори в іспанській мові у плані діакронії.

Література:

- Aranda Kilian L. El uso de cacao como moneda en la época prehispanica y su previvencia en la época colonial [Електронний ресурс] / Lucía Aranda Kilian. – P. 1439–1450. – Режим доступу до статті : www.mecd.gob.es/.../El_uso_cacao_como_mo...
- Bassols de Climent M. Sintaxis latina. Vol. 2. 4-a reimpresión. – Madrid : C.S.I.C., 1973. – 420 p.
- Coterillo Díez S. C. El refuerzo de la negación mediante sustantivos de valor mínimo: una versión quiijotesca / Sara Cristina Coterillo Díez // Moenia: Revista lucense de Lingüística & literatura. Núm.13. – Santiago de Compostela : Universidad de Santiago de Compostela, 2007. – P. 341–360.
- Dawn E. Prince. El aragonés literario a finasles del siglo XIV. El testimonio del LIBRO DE TRASORO. – Academia de l' Aragónés, 2007. Numero 1. – P. 1–16.
- Fernández González J. R. El reforzamiento de la negación en provenzal antiguo // Actas do XIX Congreso Internacional de Lingüística e filoloxía románicas. V. Gramática histórica e historia da lingua. – Santiago de Compostela: universidad de Santiago de Compostela, 1993. – P. 743–769.
- Hernández Paricio F. Aspectos de la negación. Colección Contextos, 3. – Leon : Universidad de Leon, 1985. – 263 p.
- Jorge Chaparro Ma del Carmen. La negación reforzada en francés: notas para un estudio histórico / María del Carmen Jorge Chaparro // Actas del II coloquio sobre los estudios de filología francesa. – Cuenca : Servicio de publicaciones de la Universidad de Castilla-La Mancha, 1994. – P. 141–148.
- Medina Granda R. M. Expresiones de valor mínimo y polaridad negativa en occitano antiguo. Elementos de comparación con otros romances medievales [Електронний ресурс] / Rosa María Medina Granda. – P. 279–362. – Режим доступу до статті : dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/299414.pdf
- Möhren F. Le renforcement affectif de la négation par l'expression d'une valeur minimale en ancien français / Frankwalt Möhren. – Tübingen : Neineyer, 1980. – 264.
- Nykl A. R. Old Spanish terms of small value / Alois Richard Nykl // Modern Language Notes. – Baltimore : The John Hopkins University Press, 1927. – P. 311–313.
- Parry M. Negation in the history of Italo-Romance / Mair Parry // The History of Negation in the Languages of Europe and the Mediterranean. – NY : Oxford University Press, 2013. – P. 77–118.
- Rueda Rueda M. Los refuerzos de la negación en la literatura medieval española : análisis lingüístico [Електронний ресурс] / Mercedes Rueda Rueda. – P. 93–133. – Режим доступу до статті : dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/98028.pdf
- Tesnière L. Elementos de sintaxis estructural, I. [Traduc. de Esther Diamante]. – Madrid : Gredos, 1994. – 660 p.

УДК 81'253=111=161.2

Н. М. Гоца,

Тернопільський національний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка, м. Тернопіль

СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ ЗАПОЗИЧЕНЬ В АНГЛОМОВНОМУ НАУКОВОМУ МЕДИЧНОМУ ДИСКУРСІ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

Стаття присвячена основним аспектам перекладу медичної термінології на українську мову. Розглядаються домінуючі шляхи утворення медичних термінів та особливості їх відтворення українською мовою. Наведено приклади та проаналізовано найуживаніші способи перекладу лексики наукового медичного дискурсу.

Ключові слова: науковий дискурс, медична термінологія, запозичення, способи медичного перекладу.

СПЕЦИФІКА ПЕРЕВОДА ЗАЙМСТВОВАНИЙ В АНГЛОЯЗЫЧНОМ НАУЧНОМ МЕДИЦИНСКОМ ДИСКУРСЕ НА УКРАИНСКИЙ ЯЗЫК

Статья посвящена основным аспектам перевода медицинской терминологии на украинский язык. Рассматриваются доминирующие пути образования медицинских терминов и особенности их воспроизведения на украинском языке. Приведены примеры и проанализированы наиболее частые способы перевода лексики научного медицинского дискурса.

Ключевые слова: научный дискурс, медицинская терминология, заимствования, способы медицинского перевода.

PECULIARITIES OF BORROWINGS RENDERING INTO UKRAINIAN IN ACADEMIC MEDICAL DISCOURSE

The article is dedicated to the basic aspects of medical terminology translation into Ukrainian. In the research paper the main aspects of such language concepts as «discourse», «academic discourse» and «medical terminology» are analyzed and identified; the structural and semantic aspects of borrowed medical terminology are determined; dominant ways of medical terms formation and peculiarities of their rendering into Ukrainian are examined; the examples and the most common ways of scientific vocabulary of medical discourse translation are illustrated.

It is stated, that in the process of medical terms translation it is important to find out the interconnection between term and context, which is the only way to render lexical meaning. In the article great attention is paid to the compound medical terms rendering that is one of the most controversial sides of medical English-Ukrainian translation. It is defined that according to the translation situation and/or to the textual genre, it is necessary to take into account the different register levels and possible changes in vocabulary. It is important to remember that translation of borrowed medical terms demands from translator sufficient level of knowledge in this sphere and also following the strict norms of Ukrainian language. According to the investigation done, meaning of borrowed suffixes and prefixes in medical discourse coincide in both languages. Hence the main techniques of their translation into Ukrainian are either transliteration, or finding functional equivalent.

Key words: scientific discourse, medical terminology, borrowings, techniques of medical translation.

На сьогоднішній день існує багато недоліків перекладу запозичень в англomовному науковому дискурсі, багато термінів іншомовного походження вживають без будь-якого застереження. Наступним важливим аспектом є недосконалий переклад англійських термінів українською мовою. Слід зауважити, що при перекладі з англійської мови на українську доцільно враховувати й контекстуальне українське значення.

Актуальність досліджуваної теми визначається тим, що принциповим для цієї проблематики є те, що відтворення англійських термінів українською мовою вимагає знання тієї галузі, якої стосується переклад, розуміння змісту термінів англійською мовою й володіння термінологією рідної мови. При перекладі термінів з англійської мови на українську важливе значення має взаємодія терміна з контекстом, завдяки чому й реалізується значення слова. Якщо слово вживається як термін у системі іншої спеціальної галузі знань, то в ній воно теж однозначне, семантично чітко відмежоване від тих його значень, які виявляються в позатермінологічному функціонуванні, а також і в термінологічному, але в іншій галузі знань.

Об'єктом дослідження виступають запозичення в англійському медичному дискурсі, **предметом** слугують способи відтворення запозичень в українському перекладі англomовної медичної літератури.

Метою нашої розвідки є визначити та проаналізувати основні аспекти перекладу запозичених термінів у наукових медичних текстах. Мета роботи передбачає розв'язання наступних завдань: 1) проаналізувати та визначити основні мовні аспекти понять «дискурсу», «наукового дискурсу» та «медичної термінології»; 2) визначити структурно-семантичні риси, характерні для запозиченої термінології медичного спрямування; 3) з'ясувати та описати основні способи перекладу запозиченої медичної термінології на українську мову.

У руслі сучасних лінгвістичних досліджень значне місце відведено особливостям функціонування, а також домінантним аспектам перекладу текстів медичного наукового дискурсу. Роботи такої тематики є у авторів Davi-Ellen Chabner [5], Henry Fischbach [6], Vicent Montalt [8], Morten Pilegard [9] та ін..

Перед тим, як розглядати мовні особливості медичного наукового дискурсу, зупинимося на визначенні наукового дискурсу загалом. Зазвичай, науковим дискурсом називають вербалізований в тексті тип дискурсивної діяльності за сферою комунікації, мовленнєву взаємодію представників відповідної соціальної групи/інституту з метою здійснення статусно-рольових можливостей у заданих цим соціальним інститутом межах, складова власне професійної зони професійного дискурсу [2, с. 7]. Як структурна складова власне професійної зони фахового дискурсу, науковий дискурс характеризується креативністю, істинністю та професійною цінністю [3, с. 161]. Англomовний науковий дискурс насичений спеціальною термінологією, характерною для певної галузі знань. Незважаючи на широку різноманітність текстів наукового дискурсу, спільним для них є синтез загальнонавчальної лексики термінології.

Зазначимо, що основною функцією наукових розвідок є відтворення інформації, що зосереджена у термінології, тому переклад наукового дискурсу є інформативним (переклад текстів, основною функцією якого є відтворення інформації). Основним є те, що перекладач повинен створити «семантичний» переклад, який полягає у можливості найбільш точного відтворення контекстуального значення елементів вихідного тексту, що несуть основне інформативне навантаження. Як відомо, процес семантичного перекладу складає природна взаємодія двох стратегій [1, с. 14–15]. Одна з них орієнтована на спосіб висловлювання, характерний для мови перекладу і використовується при відтворенні загальних лексико-граматичних елементів. Інша орієнтована на специфіку збереження особливостей вихідної форми висловлювання і має місце при відтворенні спеціальної лексики.

Медична термінологія – це лексика для точного опису тіла та супровідних компонентів, умов, процесів у науковому стилі. Такий систематичний підхід до творення лексичної одиниці та розуміння цього терміна ґрунтується на концептах кореня слова, префікса та суфікса. У медичній термінології корінь слова – це частина слова, що походить від мови запозичення, найчастіше грецької чи латинської та зазвичай позначає частини тіла. Префікс додається перед коренем терміна та надає додаткову інформацію про розташування органа, кількість частин тіла і т.д. Суфікс додається в кінці слова після кореня та найчастіше вказує на стан, процес захворювання чи процедуру.

Складні слова латинського чи грецького походження формуються із простіших і менших частин. Якщо ця менша частина слова відома перекладачу, то цілком можливо відстежити значення складеного слова. Наприклад, слово «otorhinolaryngology» можна розбити на частини: *oto* – вухо, *rhino* – ніс, *laryngo* – гортань, *logo* – наука. Таким чином, ці слова вказують на науку, що вивчає такі частини тіла як вухо, ніс та гортань, що є цілком зрозумілим для більшості англomовних мовців, оскільки входять до слів загального вжитку.

У процесі формування чи розуміння кореня слова необхідне елементарне розуміння терміна у мові оригіналу. Наприклад, слово, що позначає «стан нирок» може мати два кореня – грецького (*νεφρός nephros*) та латинського (*ren(es)*) походження. Тому *renal failure* (ниркова недостатність) означатиме стан нирок, а *nephritis* (нефрит) вказуватиме на інший стан – запалення нирок. Суфікс *-itis* вказує на запалення, отже ціле слово має значення запалення нирок (*nephritis* – «нирка» + *-itis* «запалення» = *nephritis* «запалення нирок»).

Продемонструємо найбільш уживані складні медичні терміни: *atrophy* – Gr. – схуднення, ослаблення; *circulation* – Lat. *circulare* – кругообіг; *auditory* – Lat. *audire* – слуховий; *cartilage* – Lat. *cartilage* – хрящ; *bile* – Lat. *bilis* – жовч; *cuboid* – Gr. *kybos* – кубоподібна кістка (плесно ноги); *cortex* – Lat. *cortex* – кора головного мозку; *carcinoma* – Gr. *karkinos* – ракове новоутворення; *bronchus* – Gr. *bronchos* – бронхи; *capillary* – Lat. *capillaris* – капілярний.

Проблема також полягає в тому, що множина слова повинна утворюватися тим самим шляхом, як це здійснюється у мові, з якої це слово було запозичене. Грецька чи латинська мови мають різні правила утворення множини. Зазвичай, такі особливості можна помітити, працюючи із медичним лексиконом.

Існує також і інша особливість, яку помічає перекладач медичної термінології. Коли у формуванні медичного терміна вживається більше ніж одна частина тіла, окремі корені слова з'єднуються за допомогою вживання букви *-o-*, що вказує на сполучення різних частин тіла в одному слові. Наприклад, якщо маємо запалення шлунка та кишечника, то цей термін буде утворюватися таким чином: *gastro-* і *enter-* плюс *-itis*, *gastroenteritis*. У прикладі *-o-* вказує на об'єднання двох частин талі у терміні.

В українській мові більша частина медичних термінів також походить з грецької та латинської мов. Проте, такі терміни не потрапляють у загальнонавчальну лексику. Непрофесіонали вживають паралельний термін українського походження для позначення хвороб чи стану здоров'я. Таким чином, протягом довгого періоду часу два різних медичних лексикона співіснують: з однієї сторони іншомовні наукові форми, що використовують лікарі, а з іншої зрозумілі слова українського походження.

Відповідно до перекладацької ситуації і жанру тексту, необхідно брати до уваги різні лексичні рівні і постійні зміни словникового складу, особливо при перекладі з української мови, яка досить часто має лише один термін-відповідник – латинського походження. Останнім часом при відтворенні медичних текстів не варто забувати і про суттєве зростання кількості термінів англо-американського походження. На англійську мову великий вплив має мова наукового дискурсу, завдяки якій багато термінів (серед яких і терміни латинського та грецького походження) увійшло у германські мови (як у науковий, так і у загальнонавчальний лексикон).

Через певні відмінності у граматичних, морфологічних та синтаксичних структурах вихідної мови та мови перекладу перекладач повинен використовувати різні перекладацькі трансформації. Розглянемо найбільш уживані способи відтворення запозичених термінів медичного дискурсу:

❖ **Транслітерація, транскрибування** (transliteration, transcribing). У наступних реченнях медичні терміни запозичені з латинської мови – *symptom*, *epilepsy* та *hysterical* (1) та *coma* та *convulsions* (2) перекладаються за допомогою транслітерації:

1) *The symptom can occur also in epilepsy and in hysterical conditions.* – Такий симптом також може виникнути під час епілепсії чи істеричних станів. 2) *Almost any condition that can cause coma or persistent unconsciousness can also cause convulsions.* – Майже кожен стан, що може призвести до коми чи постійної непритомності, може спричинити й конвульсії.

❖ **Спрощення** (simplification). Іноді можна помітити, як в українському перекладі медичні терміни спрощують. У такому випадку складні медичні терміни відтворюють за допомогою однокомпонентних відповідників, що вживаються в українській медичній термінології:

1) *Such conditions as sore throat, sinus infections, and scarlet fever may be caused by streptococci.* – Стрептокок може спричинити біль у горлі, синусид та скарлатину. 2) *Such diseases as infantile paralysis or meningitis or encephalitis may damage only certain groups of muscles.* – Такі захворювання як поліомієліт, чи енцефаліт можуть пошкодити лише певні групи м'язів. – Медичний термін *infantile paralysis* перекладено за допомогою спрощення – поліомієліт. Проте, у словнику можна також знайти переклад за допомогою калькування – дитячий параліч.

❖ **Калькування** (calque) не часто використовується при перекладі медичної термінології. Проте, випадки вживання є досить цікавими.

Наприклад: 1) *Lupus is a chronic, usually severe disorder occurring mostly in females fifteen to forty years old.* – Вовчанка – це хронічна, зазвичай серйозна хвороба, що трапляється у жінок н'ятнадцяти-сорока років. 2) *It is likely that multiple sclerosis occurs because the body destroys its own myelin sheaths of the nerves.* – Очевидно, що розсіяний склероз виникає тоді, коли сам організм знищує мієлінові оболонки нервів. 3) *In jaundice the skin and the whites of the eyes and even mucous membranes have a slightly yellowish ting.* – Під час жовтяниці шкіра, білки очей та навіть слизова оболонка набувають трохи жовтуватого відтінку. – Варто звернути увагу на переклад терміну *mucous membranes*. Адже термін *membranes* є полісемантичним та має значення оболонка і мембрана. Останнє значення, в свою чергу, вживається лише у технічному дискурсі.

❖ **Переклад за допомогою підбору функціонального еквівалента (відповідника)** (functional equivalent).

Наприклад: 1) *Another common childhood disease caused by a virus is chicken pox.* – Іншим поширеним дитячим захворюванням, яке спричиняють віруси, є вітряна віспа. 2) *Heat cramps occur in those who have sweated excessively and taken excessive amounts of water.* – Судоми, спричинені спекою, виникають у тих, хто надмірно спитнів, а потім випив багато води. 3) *The activity of the thyroid gland is apparently controlled by the hormone that comes from the pituitary gland.* – Діяльність щитовидної залози контролюється гормоном, що виділяє гіпофіз.

❖ **Переклад за допомогою пояснення** (explicitation).

Наприклад: 1) *The most common cause for vomiting of blood – in forty to eighty per cent of cases – is ulcer of the stomach, or duodenum.* – Найпоширенішою причиною блювання кров'ю – від сорока до вісімдесяти відсотків – це виразка шлунку чи дванадцятипалої кишки. 2) *The cortex is important in enabling the human being to adapt himself to conditions of stress.* – Кора головного мозку дає змогу людині пристосуватися до стресових ситуацій.

Важливо пам'ятати, що відтворення запозичених термінів медичного дискурсу вимагає від перекладача ґрунтовного рівня знань у цій галузі та володіння нормами української мови.

З однієї сторони, переклад запозичень будь-якого наукового дискурсу не передбачає інтерпретації та повинен бути чітким, як і будь-який науковий переклад. Першочергове значення надається точному відтворенню змісту, а не стилістичної специфіки. З іншої сторони, переклад наукових текстів не повинен бути дослівним, та повинен адаптуватися до культурної специфіки мови, на яку цей переклад здійснюється.

Література:

1. Казакова Т. А. Практические основы перевода. English – Russian. – Санкт-Петербург : Союз, 2002. – 320 с.
2. Колеснікова І. А. Лінгвокогнітивні та комунікативно-прагматичні параметри професійного дискурсу: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора філол. наук: спец. 10.02.15 «Загальне мовознавство» / І. А. Колеснікова. – К. : Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2009. – 33 с.
3. Макаров М. Л. Основы теории дискурса / М. Л. Макаров. – М. : Гнозис, 2003. – 273 с.
4. Чередниченко О. І. Міжкультурні аспекти перекладу // Мовні і концептуальні картини світу: 36. наук. пр. – Спец. вип. – К. : КНУ імені Тараса Шевченка, 2001. – С. 485–489.

5. Chabner, Davi-Ellen. Medical Language Instant Translator / Davi-Ellen Chabner. – Elsevier Health Sciences, 2010. – 344 p.
6. Fischbach, Henry. Translation and Medicine / Henry Fischbach. – John Benjamins Publishing, 1998. – 194 p.
7. Medical Translation & Interpreting: A Resource Guide. – American Translators Association, 2002. – 114 p.
8. Montalt, Vicent. Medical Translation Step by Step: Learning by Drafting / Vicent Montalt, Maria González-Davies. – Routledge, 2014. – 297 p.
9. Pilegard, Morten. Translation of medical research articles // Text typology and translation / edited by Anna Trosborg. – John Benjamins B.V., 1997. – P. 160–181.

УДК 811.111'42 : 821.111 «15»

Л. М. Грижак,

Чернівецький національний університет, м. Чернівці

РЕКУРЕНТНІСТЬ ДОМІНАНТНИХ ОЗНАК У ПОРТРЕТНИХ ОПИСАХ ПЕРСОНАЖІВ

Предметом вивчення в статті є мовні особливості портретних описів персонажів у англійській художній прозі 19 століття. Автором проаналізовано як за допомогою використання різних мовних засобів письменники вирізняють прикметні ознаки зовнішності літературних героїв, неодноразово повторюючи їх в описових фрагментах у тексті твору. Рекурентність домінантних ознак зовнішності героїв сприяє створенню їх цілісного образу.

Ключові слова: Вікторіанська художня проза, персонаж, портретний опис, зовнішність, рекурентність.

РЕКУРРЕНТНОСТЬ ДОМИНАНТНЫХ ПРИЗНАКОВ В ПОРТРЕТНЫХ ОПИСАНИЯХ ПЕРСОНАЖЕЙ

Предметом изучения в статье являются языковые особенности портретных описаний персонажей в английской художественной прозе 19 века. Автором проанализировано как с помощью использования различных языковых средств писатели выделяют отличительные признаки внешности литературных героев, неоднократно повторяя их в описательных фрагментах в тексте произведения. Рекуррентность доминантных признаков внешности героев способствует созданию их целостного образа.

Ключевые слова: Викторианская художественная проза, персонаж, портретное описание, внешность, рекуррентность.

RECURRENCE OF DOMINANT FEATURES IN CHARACTERS' PORTRAIT DESCRIPTIONS

The paper deals with the recurrence of dominant features in characters' portrait descriptions in the English prose fiction of the 19th century. The research was conducted on the material of two novels of the Victorian period in the history of the English literature – «Wuthering Heights» and «Jane Eyre» by Emily Brontë and Charlotte Brontë. The problem of portrait descriptions in the stated literary period as well as the repetition of definite properties in characters' portrayals, their influence on the creation of heroes' images have not been studied in detail by scholars yet.

The author of the research analyses language means used in the description of physical appearance of fictional characters in the aforementioned literary works and singles out those peculiarities in their aspect that were repeatedly accentuated by the writers, providing the relevant statistical data. These peculiarities are viewed as dominant ones. Various language means employed by the novelists to distinguish dominant features of characters' appearance fall into 5 groups. They are: recurrence of the same lexemes, use of complete and partial synonyms, use of contextual synonyms, use of derived words, and the usage of descriptive language structures to render the similar content. Repetition of certain properties in the characters' aspect contributes to the creation of their entire image.

Key words: Victorian fiction, character, portrait description, appearance, recurrence.

Створюючи образ персонажу в художньому творі, письменник використовує великий арсенал мовних та літературних засобів з метою втілення в цьому образі власних задумів, помислів та інтенцій. Інтегральною частиною в конструюванні завершеного образу персонажу в єдності його індивідуалізованих і типізованих характеристик є опис його зовнішності, який традиційно іменують портретним, оскільки він деталізує прикметні особливості зовнішності героя – його обличчя, фігури, одягу, міміки, жестів, манери триматися.

Метою цієї розвідки є дослідити повторюваність головних ознак в портретних описах (далі –ПО) літературних героїв у романах Вікторіанської доби, а саме використання авторами творів різних мовних одиниць з метою акцентування уваги на певних рисах зовнішності персонажів.

Актуальність дослідження зумовлена його антропоцентричним спрямуванням, оскільки об'єктом наукової уваги є опис зовнішності персонажа, який виступає образом людини в художньому творі.

Застосований у роботі підхід до аналізу мовних явищ у художньому тексті, відносить її до одного з сучасних напрямів наукових пошуків у галузі лінгвістики тексту – антропоцентричного, який пов'язаний з інтерпретацією тексту в аспекті його породження (позиція автора) і сприйняття (позиція читача), в аспекті його дії на читача і в дериваційному аспекті [1, с. 16].

Портретні описи неодноразово були предметом вивчення мовознавців, які досліджували їх структурні, мовно-стилістичні атрибути, тощо на матеріалі різних мов. Зокрема, на матеріалі англійської мови такими є праці Ю. О. Башкатової [2], Т. В. Насалевич [3], І. В. Родіонової [4], О. Д. Шмідт [6] і ін.

Проте, незважаючи на велику кількість робіт, в яких аналізуються ті чи інші аспекти портретних описів літературних героїв, особливості зображення персонажів у художній прозі Вікторіанського періоду (1830-1901) не отримали належного висвітлення в мовознавчих працях сучасності. Серед наукових праць, які охоплюють визначений період часу і в яких порушені деякі аспекти портретного опису необхідно зазначити дослідження Ю. О. Башкатової [2], С. Ю. Селезньової [5] і О. Д. Шмідт [6].

Зокрема, С. Ю. Селезньова у процесі вивчення мовних і когнітивних механізмів репрезентації зовнішності людини в прозових художніх творах англійських та американських авторів XIX і XX століть приходять до висновку, що «у формуванні портретного опису персонажа беруть участь три групи лінгво-когнітивних засобів (механізмів): 1) стилістичні прийоми, 2) деталізація, 3) метафорична концептуалізація» [5, с. 184].

Ю. О. Башкатова, вивчаючи лінгвістичні особливості реалізації категорії інтертекстуальності в портреті персонажа на матеріалі творів англійської літератури XVIII-XX століть, пише, що «у романі XIX століття має місце тенденція до скорочення портретних описів у порівнянні з літературою попереднього періоду» і набуває особливого значення «лейтмотивна